

МЕТОДОЛОГИЯ И КРИТЕРИИ ЗА ПОДБОР НА ОПЕРАЦИИ

1. Основни параметри	
Междинно звено	Дирекция „Управление на програми и проекти“, Министерство на електронното управление
Програма	ПРОГРАМА „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ИНОВАЦИИ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА ТРАНСФОРМАЦИЯ“ 2021 - 2027
Приоритет	Приоритет 2 „Цифрова трансформация на публичния сектор“
Специфична цел	Специфична цел: RSO1.2. Усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи
Наименование на процедурата/процедурите	Изграждане, укрепване и развитие на капацитет и повишаване на осведомеността и популяризиране на възможностите в областта на данните
Цел	Изграждане на капацитет на организациите от публичния сектор за работа, управление и анализ на данни в националната екосистема, в т.ч. организациите, отговарящи за функционирането на секторни пространства на данни, за обезпечаване работата на компетентните органи и другите организации съгласно Акта за управление на данните (Регламент (ЕС) 2022/868).
Обосновка	<p>През новото десетилетие Европейската комисия извежда като основен приоритет в своята политика за цифровизация данните, като ги поставя в основата на цифровата трансформация и ги определя като ключов капитал за обществото. Цифровите данни имат потенциала да се превърнат в двигател на икономическото развитие, иновациите и преодоляването на редица обществени предизвикателства. В този дух ЕК официално представи Европейската стратегия за данните през 2020 г. с хоризонт до 2030, която очертава визията и инициативите в Европейския съюз за цялостен подход към „икономика на данни“, който има за цел да увеличи търсенето и използването на цифрови данни и базирани на тях продукти и услуги в рамките на Единния европейски пазар. Планира се създаването на единно европейско пространство за данни – истински единен пазар за данни, отворен за данни от целия свят – където личните и неличните данни, включително чувствителни бизнес данни, са защитени и фирмите също имат лесен достъп до почти безкрайно количество висококачествени индустриални данни, стимулирайки растежа и създавайки стойност, като същевременно минимизират човешкия въглероден отпечатък и отпечатъка върху околната среда. Това трябва да бъде пространство, където правото на ЕС може да се прилага ефективно и където всички продукти и услуги, управлявани от данни, са в съответствие със съответните норми на единния пазар на ЕС. За тази цел ЕС трябва да съчетае подходящо за целта законодателство и управление, за да гарантира наличието на данни, с инвестиции в стандарти, инструменти и инфраструктури, както и компетенции за работа с данни.</p> <p>Тази идея е разработена в последващото европейско законодателство през 2022 г. с (предложението за) Акта за данните https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0068 и</p>

Акта за управление на данните <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2020:767:FIN>. За да се постигне тази цел, следва да се създадат ефективно надеждни национални пространства за данни, за да се приведе в съответствие с подхода на Европейската стратегия за данни. В допълнение, съществува недостиг на експерти в областта на данните, както и липсва грамотност по отношение на данните сред работната сила и населението.

Текущо състояние и предизвикателства

Ниво ЕС

Съгласно Европейската стратегия за данните през 2020 г., уменията и грамотността в областта на данните са в началото на списъка за недостиг на критични умения. През 2017 г. в ЕС-27 е имало около 496 000 незаети работни места в областта на големите масиви данни и анализа¹. Освен това, общата грамотност по отношение на данните сред работната сила и населението е сравнително ниска и съществува празнина в участието (например от страна на възрастните хора). Ако на проблема не бъде обърнато внимание, недостигът на експерти в областта на данните и липсата на грамотност по отношение на данните ще засегнат способността на ЕС да овладее предизвикателствата пред икономиката, основана на данните, и обществото. Като цяло, до 2025 г. ЕС и държавите членки следва да намалят наполовина настоящия недостиг от 1 милион специалисти в областта на цифровите технологии, включително като се постави акцент върху увеличаване на участието на жените.

Съгласно документа на ЕК, актуализиран **План за действие в областта на цифровото образование за 2021-2027 г. – Приспособяване на образованието и обучението към цифровата ера**, налице е голямо търсене на напреднали цифрови умения² и всички държави членки са изправени пред недостиг на цифрови експерти. Всеки човек следва да придобие основни познания за новите и нововъзникващите технологии, включително за изкуствен интелект (ИИ). Това ще съдейства за положително, критично и безопасно използване на технологиите и за информираност относно потенциалните проблеми, свързани с етиката, устойчивостта на околната среда, защитата на данните и поверителността и др.. За разбиране на приложенията и последиците от въвеждането на ИИ в образованието както преподавателите, така и учащите се нуждаят от нови умения, включително от основни умения в областта на ИИ и на грамотността, свързана с данните.

Съгласно Акта за управление на данни държавите членки следва да определят, да създават или да улесняват създаването на компетентни органи в подкрепа на органите от обществения сектор, които разрешават повторното използване на определени категории защитени данни. Техните задачи включват предоставяне на достъп до данни, когато това е предвидено в секторното законодателство на Съюза или на държавите членки. Тези компетентни органи следва да предоставят подкрепа на органите от обществения сектор за работа с най-съвременни техники, включително защитени среди за обработване на данни, които позволяват анализ на данните по начин, чрез който се

¹ IDC 2019 г.

² В предложението на Комисията за програмата „Цифрова Европа“ те са дефинирани по следния начин: „Напредналите цифрови умения са специализирани умения, т.е. умения за проектиране, разработване, управление и внедряване на технологии като високопроизводителните изчислителни технологии (ВИТ), изкуствен интелект и киберсигурност“. COM/2018/434 final — 2018/0227.

запазва поверителността и „суверенитета“ на информацията. Такава структура за подкрепа би могла също да подкрепя държателите на данни чрез управление на съгласието, включително съгласието за определени области на научни изследвания, когато то е в съответствие с признатите етични норми в областта на научните изследвания, както и да осъществява дейности по лицензиране във връзка с различни категории лица съгласно Акта за управление на данните, да разрешава спорове между страни, да оказва методическа подкрепа на неправителствени и академични организации за работа с данни и др. Налице е потребност от сътрудничество между централизирани органи и по-малките административни структури (напр. общини), бизнес, научни организации и граждани, които ще осигурят ефективно участие и ангажимент към политиката за данните.

Национално ниво

Съгласно стратегическия документ Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2025 г., визията в областта на електронното управление до 2025 г. е постигане на необратима цифрова трансформация в публичния сектор, което включва и цифрова трансформация на публичния сектор, основана на данни. Визията и инициативите на европейско ниво определят подход към „икономика на данни“, който цели да увеличи търсенето и използването на цифрови данни и базираните на тях услуги, продукти и процеси в рамките на Единния европейски пазар. Съгласно Европейската стратегия за данните, с хоризонт до 2025 г., се предвижда създаването на Единно европейско пространство на данните и прилагането на нови модели за събиране, обработка, използване и повторни използване, съхранение и сигурност на данните.

Изпълнението на настоящата процедура ще допринесе за изпълнението на реформата в сферата на електронното управление, описани в *Актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г.* – Стратегическа цел 1 – Специфична цел 1.4. „Оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default)“, по индикативни мерки и действия за развитие: развитие на човешките ресурси: осигуряване на възможности за мобилност, поддържане на административния капацитет и ефикасността на работата чрез управление на знанието; обучение на служителите в администрациите по време на цялата им кариера с цел поддържане на знанията и уменията им в контекста на създадените средства за е-управление; организиране на система за подготовка и подготовка на кадрите в администрацията за реализиране на е-управление и за използване на ИКТ; привличане и задържане на висококвалифицирани експерти в сферата на ИКТ с цел подпомагане развитието на е-управление.

Процедурата ще допринесе и по отношение на постигането на Стратегическа цел 2. – Специфична цел 2.1. „Улесняване на взаимодействието и изграждане на доверие между потребителя и администрациите, публичните институции, лица, осъществяващи публични функции и организации, предоставящи обществени услуги“, по индикативна мярка и действие за развитие: „развитие на организационната култура на администрацията и публичните институции за превръщането ѝ в електронна, сигурна и отзивчива за гражданите и бизнеса“.

През изминалите програмни периоди бяха идентифицирани като проблем компетентността и капацитета на държателите/притежателите на данни, така че същите да ги поддържат и предоставят съгласно FAIR принципите³ с необходимото качество, структура и актуалност, както и пълнотата на метаданните, с които се описват. Наученият урок е, че задължително трябва да се изгради и развива капацитет в конкретни компетентни органи и организации на централно ниво, които да прилагат политиките, свързани с данни и да съблюдават за изпълнението им от други неинституционални източници на данни.

По отношение на човешкия ресурс и капацитета на администрациите в България през 2022 г.: Според Отчета за състоянието и Годишния план за развитието и обновяването на информационните ресурси в администрацията и информационните ресурси на Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност, приети с Решение № 283 от 12 април 2023 година, през 2022 г. се запазва тенденцията малко повече от 37% от администрациите да разполагат с вътрешен ресурс – вътрешна структура (дирекция, отдел, звено) или отделни специалисти, които да отговарят и извършват поддръжка на информационните ресурси. В сравнение с предходния отчетен период администрациите, които ползват както вътрешен, така и външен ресурс (външен изпълнител) нараства с около 2%, достигайки 30% от всички. 175 администрации или 30% от всички през 2022 г. разчитат изцяло на външни изпълнители за поддръжката на своите ИКТ.

За 2022 г. общият брой на служителите в администрацията, занимаващи се с планиране, разработка или поддръжка на информационни ресурси е 3 091 или с 574 повече спрямо 2021 г. Забелязва се намаляване на служителите в териториалните с 1% и в централните администрации с близо 3%.

Данните от 2022 г. потвърждават необходимостта от повишаване на капацитета на служителите, отговарящи за ИКТ в администрацията, което е от значение за успешната реализация на политиката за е-управление, за информационната сигурност и за изграждането на ефективна цифрова администрация.

Изхождайки от посочените негативни тенденции, реализацията на подкрепата по настоящата процедура за безвъзмездна финансова помощ ще допринесе за намаляване на празнините и повишаване на капацитета на организациите от публичния сектор, по отношение на грамотност, свързана с данни, управление на големи масиви от данни и техният анализ, ще развие техния институционален капацитет да осъществяват съвместно функции по Акта за управление на данни и ще позволи ангажирана подкрепа на организации от гражданския, и научния сектор във връзка с осигуряване на прозрачност, създаване на стойност и други употреби на публични данни.

В изпълнение на целта на настоящата процедура за изграждане на капацитет на организациите от публичния сектор за работа, управление и анализ на данни в националната екосистема, в т.ч. организациите, отговарящи за функционирането на секторни пространства на данни, за обезпечаване работата на компетентните органи и другите организации съгласно Акта за управление на данните (Регламент (ЕС) 2022/868), са планирани следните мерки:

³ Приложено е разяснение в допълнителния файл.

	<ul style="list-style-type: none">- провеждане на обучения и повишаване на културата за анализ и управление на данни, създаване на ключови компетентности и технически умения за работа с и споделяне на данни, както и изграждане на капацитет и обезпечаване на работата на компетентни органи съгласно Акта за управление на данните (Регламент (ЕС) 2022/868).- създаване на Единна информационна точка или бюро с интегрираща роля и значение (орган или регионални органи с компетенции съгласно Акта за управление на данните) за развитието и правилното функциониране на пространства от данни по стратегически сектори и области от обществен интерес, тяхното обучение и развитие. За да се преодолеят географските диспропорции в познанията и капацитета на компетентните органи и организации по отделните пространства на данни по стратегически сектори ще се подкрепят дейности, свързани с обучение и консултации, улесняващи създаването на модели и мрежи за сътрудничество, особено в по-малките административни структури и обмена между тях. За тези нужди ще се определят компетентни органи.- Насърчителни дейности за изграждане на партньорства за споделяне на данни, както и за създаване на масиви от данни, предоставяни въз основа на алтруизъм по отношение на данните, които са достатъчно големи, за да позволят извършването на анализ на данните и машинно обучение, включително в рамките на ЕС. Доставчиците на услуги за споделяне на данни (посредници за данни) се очаква да играят ключова роля в икономиката, основана на данните, за улесняване на обобщаването и обмена на значителни количества от съответните данни. Посредниците на данни, предлагащи услуги, които свързват различните участници, имат потенциала да допринасят за ефективното обединяване на данни, както и да улесняват двустранния обмен на данни. <p>Целеви групи: организациите от публичния сектор и отговорните институции във връзка с развитието и функционирането на пространства на данни по стратегически сектори и области от обществен интерес.</p>
Очаквани резултати	<p>В резултат от изпълнението на предвидените дейности по настоящата процедура се очаква да бъдат постигнати следните резултати:</p> <ul style="list-style-type: none">- Постигане на положителен ефект в развитието на устойчива и благоприятна среда, за повишаване на информираността и културата за споделяне на данни;<ul style="list-style-type: none">• Проведени изследвания и проучвания;• Разработени актуални, съвременни програми за обучения и обмен на опит (вкл. присъствени, смесени, електронни обучения, електронни модули за самообучения, форуми и хакатони);• Развита мрежа на експертите в публичния сектор, работещи за политиките и управлението на данни, обработващи и ползващи данни;

	<ul style="list-style-type: none"> • Проведени обучения (присъствени, смесени, електронни, е-модули за самообучение), хакатони, форуми и събития за споделяне и обмен на опит; • Обучени служители от публичния сектор. <p>- насърчаване на създаването и използването на цифрови публични услуги и продукти, базирани на данни от всички пространства на данни за всички заинтересовани страни от академичния, неправителствения и публичния сектор.</p>
Продължителност на процедурата/процедурите	2023 – 2025 г.
Териториален обхват	<i>Дейностите по настоящата процедура следва да бъдат изпълнени на територията на Република България</i>
Бюджет (ЕФРР и национален)	<p>Общият размер на безвъзмездна финансова помощ е: 4 111 245 лева (2 102 046,19 евро), в т.ч. за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за по-слабо развити региони – 3 307 854,75 лева (1 691 279,28 евро); • за региони в преход – 803 390,25 лева (410 766,91 евро).
Режим на държавна/минимална помощ	<p>Неприложимо.</p> <p>Съгласно чл. 107, § 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС) „всяка помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки, е несъвместима с вътрешния пазар“</p> <p>Според постоянната съдебна практика на Съда на ЕС „Предприятие“ се определя като субект, предоставящ стоки и услуги на пазара, независимо от правния си статут и начина на финансиране.</p> <p>Конкретният бенефициент по настоящата процедура е Института по публична администрация. Поради тази причина при предоставянето на финансовите средства и извършването на оценката на държавната помощ не са налице елементите „икономическо предимство“ и „въздействие върху конкуренцията и търговията“, тъй като</p> <p>ИПА не осъществява дейност на пазар, на който се осъществява търговия между държави-членки. Предвид това, подпомагането не следва да се разглежда като попадащо в обхвата на чл. 107, § 1 от ДФЕС.</p>
2. Методология и критерии за подбор на операции	
Вид процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	Ще се прилага процедура за безвъзмездна финансова помощ чрез директно предоставяне на конкретен бенефициент съгласно чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за управление на средствата от европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ).
Допустими кандидати	Института по публична администрация
Изисквания към партньори (<i>ако е приложимо</i>)	Министерство на електронното управление

Допустими проекти/дейности	<p>Допустими дейности са тези, които имат за свой основен предмет постигането на целта на инвестиционния приоритет и настоящата процедура чрез директно предоставяне.</p> <p>Предоставяната помощ по настоящата процедура може да обхваща следните видове допустими дейности:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Разработване на програми – присъствени, електронни, смесени и е-модули за самообучения за специализирани обучения, например за възможности за анализ на данни и политики, базирани на данни, за повторна употреба на данните, за поддържането и предоставянето на данни за всяко едно от пространства на данни по стратегически сектори и области от обществен интерес, за изграждане на партньорства за споделяне на данни.2. Закупуване на специализирани софтуери за осигуряване на интерактивност и геймификация на обученията, за повишаване ефективността на представяне на материала и повишаване ангажираността на обучаващите се в електронна среда3. Организиране и провеждане на обучения (присъствени, електронни, смесени, е-модули за самообучение) за публичния сектор в ролята му на собственик, ползвател, посредник и разпоредител с данни, включително във връзка със задължения по Акта за управление на данните;4. Осигуряване на обучителни материали за участниците в обученията и събитията5. Провеждане на хакатони с цел изграждане на устойчиви взаимодействия между публичния сектор и академичния, неправителствения и сектор за разработки, основани на данни, като пилотни решения, идентифициране на проблемни точки и липси в обезпечеността със секторни данни, в инфраструктурата за анализ и споделяне, и др.;6. Организиране на регионални форуми и обучения за широк кръг заинтересовани страни (публичен, частен, академичен, неправителствен сектор) за развитие на необходимите дигитални умения за използване на електронните публични услуги, споделяне на данни и ползване на публичните данни за създаване на иновации и допълнителна стойност за икономиката и обществото.
Допустими разходи	<ol style="list-style-type: none">1. Разходи за услуги връзка с разработване на програми,2. Разходи за ДНА3. Разходи за осигуряване на обучителни материали4. Разходи за услуги за подготовка, организиране и провеждане на регионални форуми, хакатони, обучения и н.5. Непреки разходи за организация и управление на проекта – (разходи, които са свързани с изпълнението на проекта, не допринасят пряко за постигането на неговите цели и резултати, но са необходими за неговото цялостно администриране, управление, оценка и добро финансово изпълнение, както и разходите за видимост, прозрачност и комуникация). <p>Допустимо е опростено отчитане на разходите.</p>
Минимален размер на помощта	н/п

Максимален размер на помощта	4 111 245 лева (2 102 046,19 евро)
Интензитет на помощта	100 %
Продължителност на проектите	36 месеца
Кръстосано финансиране (ако е приложимо)	н/п
Критерии за подбор/ оценка на съответствието	<ol style="list-style-type: none">1. Проектното предложение допринася за постигане на специфичната цел на приоритета, целите на настоящата процедура и целите на програмата.2. Предвидените дейности следва да:<ul style="list-style-type: none">- допринасят за постигането на специфичните цели на Приоритет 2 на ПНИИДИТ;- са недискриминационни и прозрачни;- не са в противоречие с принципите за насърчаване на равенството между мъжете и жените, предотвратяването на дискриминация и достъпността за хората с увреждания по смисъла на чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060;- не са в противоречие с принципите на устойчиво развитие и ненанасяне на значителни вреди по смисъла на същия член от Регламент (ЕС) 2021 /1060;3. Проектното предложение демонстрира ясна връзка между цели, дейности и резултати.4. Всички дейности по проекта са допустими, ясно и последователно описани, като са посочени причините за избора на всяка една дейност, и нейният принос за постигане на очакваните резултати.5. Планът за изпълнение на дейностите е реалистично планиран и осъществим, като е съобразен с плана за външно възлагане.6. Планът за външно възлагане е в съответствие с предвидените дейности, като кандидатът е предвидил механизми, позволяващи мониторинг и текущ контрол на изпълнението на предвидените поръчки и своевременното предприемане на корективни мерки.7. В проектното предложение са описани начините, чрез които се планира да бъде осигурена устойчивостта на резултатите и ефекта от изпълнението на проекта.8. Кандидатът не е получил финансиране от източник с публичен характер (друг проект/програма/бюджетна линия или друга финансова схема с източник националния бюджет, бюджета на ЕС или друга донорска програма) за същите разходи, за финансирането, на които кандидатства по настоящата процедура.9. Всички разходи, включени в бюджета на проектното предложение, съответстват изцяло на дейностите, предвидени за изпълнение.10. Всички разходи са ефективни, обосновани и допустими съгласно Условието за кандидатстване, като не е налице дублиране на разходи.11. Размерът на исканата безвъзмездна финансова помощ е в съответствие с максималния размер, указан в Условието за кандидатстване.

Индикатори

Показатели за резултата:

Процедурата косвено допринася за изпълнението на следните показатели за резултат:

- RCR11 Потребители на нови и усъвършенствани обществени цифрови услуги, продукти и процеси
- SR 15 Нива на електронно споделяне на данни
- SR 16 Дял на свободно достъпни данни

Индивидуални за процедурата показатели:

- Брой разработени програми – бр.;
- Брой обучени служители – бр..